

СЕКЦІЯ 28

ДІЯЛЬНІСТЬ СУЧАСНИХ БІБЛІОТЕК У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Керівник секції: директор наукової бібліотеки, к. біол. н.
Т. Ю. Іванійчук

Секретар секції: бібліотекар II категорії наукової бібліотеки
Р.-С. І. Пигель

ІВАНІЙЧУК ТАІСІЯ ЮРІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
директор наукової бібліотеки, кандидат біологічних наук*

ЕМЕРДЖЕНТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ІНТЕГРАТИВНОЇ СИСТЕМИ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ БІБЛІОТЕК В УМОВАХ ВІДКРИТОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Розвиток університетської науки має не тільки важливе стратегічне, «а й пряме прикладне значення, що виражається у впровадженні в навчальний процес результатів наукових досліджень і інтеграції в навчальні програми. Таким чином удосконалюється процес передачі знань, наукових розробок, з огляду на сучасні темпи втрати знаннями своєї актуальності» [1].

Бібліотеки в сучасних університетських реаліях виконують важливу місію поєднання споживача інформації з наявним інформаційним контентом, який дає можливість сформуванню знання, а також зберігання такого контенту, як у друкованому, так і цифровому форматі. Ця функціональна складова діяльності є класичною для бібліотек різних періодів. Разом з тим, слід зазначити, що в процесі реалізації цієї місії бібліотеки не є унікальними акторами інформаційного ринку. Вже виходячи з визначення терміна «інформаційна послуга», яке надається у п. 4.8.1. ДСТУ 5034:2008 Інформація і документація Науково-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять, витікає можливість надання такої послуги, як бібліотеками, так і інформаційними органами, інформаційними центрами, інформаційними системами щодо добування, аналітико-синтетичного опрацювання, зберігання, пошуку та надання інформації користувачам [2]

Тому слід чітко розуміти і виокремлювати особливості і можливості діяльності інформаційних інтегративних систем університетських

бібліотек на сучасному етапі, перспектив їх розвитку і потенційну цінність.

Наразі до відкритої інформації, яка зберігається в університетській бібліотеці доступ є безоплатним, що вирізняє її від більшості інших розповсюджувачів інформації. Саме соціальна спрямованість у діяльності бібліотек, яка допомагає зберігати і передавати знання, є важливою ознакою бібліотечної діяльності. Інформаційні ресурси, які надаються в користування бібліотеками (Закон України «Про Національну програму інформатизації», ст. 1; Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», ст. 1) являють собою сукупність документів в інформаційній інтегративній бібліотечній системі, яку часто порівнюють з екосистемою.

Сьогодні цифрові обчислення та мережі перетворили ландшафт передачі знань та змінили інформаційну систему минулого. Як результат, інформація та колекції інформаційних ресурсів, мережі їх розповсюдження переживають швидку трансформацію. Можна говорити, що управління інформацією стає всеохоплюючим, відбувається цифрова конвергенція, активна технологічна стандартизація, збільшення міжнародного простору співпраці, перетворення одиниць збереження інформації, введення нових агентів у інформаційне поле та зростаючий наголос на управлінні даними. Виходячи з розвитку механізмів управління інформацією можна стверджувати про формування нових можливостей для окремих суб'єктів інформаційного ринку [3].

Саме з цих позицій і слід розглядати майбутнє діяльності університетських бібліотек, які, крім основних функцій, стають все більш залученими до процесу агрегації, аналітико-синтетичної обробки потоків нових форматів і видів інформації, що використовується в управлінських, маркетингових процесах у ЗВО. Особливої актуальності означений напрямок набуває в умовах потужного розвитку відкритого доступу, відкритої науки, відкритої освіти.

У переважній більшості ЗВО, як в Україні, так і за кордоном для досягнення емерджентності інтегративної університетської бібліотечної системи досить поширеною є практика використання програмного забезпечення з відкритим кодом. Такі компоненти наразі є легко доступними та можуть бути розміщені сукупно у цифрових інтегративних бібліотечних системах як підсистеми, відкриваючи синтетичну можливість та унікальну синергію для поширення наукових досліджень у глобальних масштабах Інтернет-простору, розширюючи прозорість діяльності закладу освіти, просуваючи доробок певної наукової школи.

До інтеграційних бібліотечних систем можуть входити мережеві сховища інституціональних колекцій (репозитарій) та сховища даних досліджень, системи управління ідентифікацією (зокрема ORCID), системи академічних журналів (OJS), лабораторії оцифрування та програмного забезпечення інтерфейсу користувача (OMEKA) тощо. Можна з упевненістю говорити про потужні синергетичні можливості такої інтеграційної інфраструктури, яка може стати дієвою платформою академічної бібліотеки, що надасть можливість активного залучення

науковців ЗВО до мережевих інструментів, пришвидшення наукової комунікації та утворення міжнародних дослідницьких груп, а також сприятиме підвищенню рейтингу установи.

Слід зазначити, що у Національному університеті «Одеська юридична академія» вже достатньо тривалий час функціонують основні програмні продукти з відкритим кодом, які організовують, централізують, зберігають та роблять доступними дослідження та знання, створені науковою спільнотою установи. Разом з тим, процес нарощування підсистем інтеграційної інфраструктури триває і надає можливість для використання інформації з них у процесі прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення результатів наукових досліджень у ЗВО, а також визначення стратегічних напрямів розвитку. В умовах відкритої науки слід враховувати існуючі ініціативи, зокрема, DORA[4], для покращення якості оцінювання результатів наукових досліджень [5].

Список використаної літератури:

1. Ясинська Н. І. Деякі аспекти державного управління науковою діяльністю вищих навчальних закладів в умовах реформування галузі / Н. І. Ясинська. // Демократичне врядування. – 2016. – Вип. 16-17.
2. ДСТУ 5034:2008 Інформація і документація Науково-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять. URL: <https://metrology.com.ua/ntd/skachat-dstu-gost-gost-r/dstu/dstu-5034-2008/>
3. Francisco Javier García Marco Libraries in the digital ecology: Reflections and trends https://www.researchgate.net/publication/220677014_Libraries_in_the_digital_ecology_Reflections_and_trends
4. Сан-Франциська декларація про оцінку наукових досліджень URL: https://sfdora.org/wp-content/uploads/2020/12/DORA_Ukrainian.pdf
5. Горовий В. Критерії якості наукових досліджень у контексті забезпечення національного інтересу . URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1048:kriteriji-yakosti-naukovikh-doslidzhen-u-konteksti-zabezpechennya-natsionalnogo-interesu-2&catid=105&Itemid=410

Ключові слова: бібліотечна інтеграційна система; програма з відкритим кодом; бібліотечна діяльність.

Ключевые слова: библиотечная интеграционная система; программа с открытым кодом; библиотечная деятельность.

Key words: library integration system; open source program; library activities.